

ZEEUWSE FAMILIENAMEN

DOOR

Dr. P. J. MEERTENS

INHOUD

Bronnen	7
Inleiding	11
I. Patronymica	22
Namen met een Latijnse uitgang en in het Latijn vertaalde namen	53
II. Geografische namen, huisnamen en namen, ont- leend aan uithangborden en gevelstenen	57
Familienamen, ontleend aan plaatsnamen in Zeeland	61
Familienamen, ontleend aan plaatsnamen buiten Zeeland	67
Familienamen, ontleend aan veldnamen	76
A. Natuurnamen	
1. Hoogten en laagten	78
2. Waterplassen en waterlopen	80
3. Bossen, bomen enz.	83
4. Heidevelden en andere onvruchtbare gronden	84
B. Cultuurnamen	
1. Bouw- en weilanden	86
2. Grensscheidingen	91
3. Verkeerswegen	92
4. Woningen	94
Familienamen, ontleend aan huisnamen, uithang- borden en gevelstenen	100
III. Beroepsnamen	106
IV. Namen, ontleend aan lichamelijke en geestelijke eigenschappen	114
V. Zeeuwse familienamen van vreemde herkomst	119
VI. Onverklaarbare familienamen	143
VII. Dubbele familienamen	148
VIII. De geografische verspreiding der Zeeuwse familie- namen	159
Register van familienamen	190

WOORD VOORAF

Zelden of nooit heeft het schrijven van een geschrift mij zozeer geboeid als van deze studie, maar zelden of nooit ook ben ik mij zozeer bewust geweest van de onvolmaaktheid ervan. Dat ik desondanks, al is het dan ook na lange aarzeling, dit boekje toch aan de pers toevertrouw, is in de eerste plaats wel omdat ik dit als de meest doeltreffende mogelijkheid beschouw om een eventuele tweede uitgave meer in overeenstemming te brengen met mijn verlangens en de eisen, die de lezers aan deze studie mogen stellen. Daarom doe ik een beroep op hen, om voor zover hun dat mogelijk is mijn gegevens aan te vullen en waar nodig te verbeteren. Behalve de in druk verschenen genealogieën van Zeeuwse families zijn er nog heel wat meer ongedrukte, die ongetwijfeld waardevol materiaal zullen bevatten voor de studie der Zeeuwse familienamen, maar die mij op enkele uitzonderingen na onbekend bleven. Indien men mij van deze geslachtsregisters inzage zou willen verlenen, ofwel er die gegevens uit zou willen mededelen, die voor mijn onderzoek van belang zijn (oudste vormen van de naam, herkomst van de familie, tijdstip wanneer deze in Zeeland is gekomen enz.), zou een eventuele herdruk daardoor minder onvolledig en betrouwbaarder worden dan deze eerste uitgave kan zijn. Voor diegenen, die mij dergelijke

aanwijzingen zouden willen toezenden, of die mij de een of andere vraag in verband met het hier behandelde onderwerp willen voorleggen, deel ik mede dat mijn adres is: Prinsengracht 1101, Amsterdam-C.

Mej. J. C. Daan, litt. dra., las de drukproeven met mij door en stelde het register der besproken familienamen samen. Dr. K. Heeroma maakte waardevolle opmerkingen bij de lijst der Zeeuwse voornamen (blz. 36—54). De heer J. N. Pattist, die als geen ander de historie en het volksleven van het Land van Kadzand kent, gaf mij vooral voor dit deel van Zeeland menige nuttige wenk. Mijn Vader hielp mij bij de ordening van mijn materiaal. Aan hen allen breng ik ook op deze plaats een woord van hartelijke dank.

Amsterdam, 1 Juni 1944.

BRONNEN

Het materiaal voor deze studie is in hoofdzaak ontleend aan de doop-, trouw- en begraafboeken van Zeeland, die bij de brand van het Rijksarchief van Zeeland en het Stadhuis van Middelburg op de voor deze stad zo noodlottige 17de Mei 1940 in vlammen zijn opgegaan, wat de Middelburgse archivalia betreft geheel, wat de andere betreft voor het grootste gedeelte. Deze ramp heeft ook het onderzoek naar de betekenis en de herkomst der Zeeuwse familienamen in niet geringe mate bemoeilijkt.

Het gemis van deze archivalia wordt voor bepaalde terreinen gedeeltelijk vergoed door enkele in druk verschenen bronnenuitgaven, bovendien voor wat Schouwen en Duiveland en in 't bijzonder Zieriksee betreft door de aantekeningen van wijlen de Zierikseese archivaris P. D. de Vos, voor wat het Land van Kadzand betreft door die van wijlen de archivaris dr. J. de Hullu. Beider aantekeningen berusten thans in het Rijksarchief van Zeeland.

De belangrijkste bronnen, waaruit verder voor dit onderzoek gegevens zijn verzameld, zijn:

Grondbezittingen der abdij van Echternach op Walcheren. Opnieuw uitgegeven door R. Fruin. — Bijdragen voor vaderl. geschiedenis en oudheidkunde, 3de r., VI (1892), blz. 291—306.

P. L. Tack, De lijst van Echternach. — Archief Zeeuwsch Gen. der Wetensch., 1939, blz. 52—72. (Hierin op blz. 63—65: Afwijkende lezingen van de door Fruin gepubliceerde lijst).

Henri Obreen, Onuitgegeven oorkonden uit de 13e eeuw, betreffende Zeeland. — Bijdr. en Mededeel. van het Hist. Genootsch., 47 (1926), blz. 170—225; 49 (1928), blz. 237—269; 50 (1929), blz. 193—237.

Cartarum de Stoupedich (Stoppeldijk). (Oorkonde van 1227 over de ambachten van Hulst en Aksel „apud Stoupedich”). — Cartulaire de l'abbaye de Cambron, publié par J.-J. de Smet (Monuments pour servir à l'histoire des provinces de Namur, de Hainaut et de Luxembourg, II). (Bruxelles, 1869), p. 413—418.

De rekeningen der grafelijkheid van Zeeland onder het Henegouwsche huis, uitgegeven door H. G. Hamaker. (Werken van het Hist. Genootsch., N. R., nos. 29—30). (Utrecht, 1879—1880). 2 dln.

R. A. Parmentier, Indices op de Brugsche poorterboeken (1418—1794). Brugge, 1938. 2 dln.

H. M. Kesteloo, De stadsrekeningen van Middelburg (1365—1810). — Archief Zeeuwsch Genootsch. der Wetensch., V (1883), 2de stuk, blz. 171—330; VI (1888), 1ste stuk, blz. 43—172; 3de stuk, blz. 257—426; VII (1894), 1ste stuk, blz. 1—182; VIII (1902), 1ste stuk, blz. 1—40; 3de stuk, blz. 1—98; 4de stuk, blz. 1—82, 83—136; 5de stuk, blz. 1—260.

W. S. Unger, Bronnen tot de geschiedenis van Middelburg in den landsheerlijken tijd (R.G.P., nos. 54, 61, 75). 's-Gravenhage, 1923—1931. 3 dln.

P. D. de Vos, De vroedschap van Zierikzee van de tweede helft der 16de eeuw tot 1795. Middelburg, 1931.

Jacobus Ermerins, Eenige Zeeuwsche oudheden. 3de stuk (VI). Middelburg, 1792. Blz. 37—135: lijsten van burgemeesters en schepenen van Vere (1402—1791).

Verder is een dankbaar gebruik gemaakt van de adresboeken van Middelburg, Vlissingen, Goes en het eiland Tolen, en vooral ook van genealogieën van Zeeuwse families.

Het standaardwerk over de Nederlandse familienamen is, zestig jaar na zijn verschijning, nog altijd het bekende boek van Johan Winkler, De Nederlandsche geslachtsnamen in oorsprong, geschiedenis en beteekenis. Haarlem, 1885. Sindsdien verschenen nog: G. J. Uitman, Hoe komen wij aan onze namen?

Amsterdam, 1941, en A. E. H. Swaen, Nederlandse geslachtsnamen. Zutphen, 1942. Bovendien gaf ik bij dezelfde uitgever, bij wien deze studie verschijnt, een beknopte inleiding uit: De betekenis van de Nederlandse familienamen. 2de, herziene druk. Naarden, 1943. Op blz. 80—83 van dit boekje vindt de belangstellende lezer een literatuurlijst, ter verdere oriëntatie in dit onderwerp.

In verband met hfdst. II: Geografische namen, huisnamen en namen, ontleend aan uithangborden en gevelstenen, verwijs ik naar de voornaamste bronnen voor Nederlandse plaatsnamen, die men in mijn zojuist aangehaalde boekje op blz. 50—51 vindt genoemd. De Nomina geographica Neerlandica worden aangehaald als N.G.N.

Huisnamen vindt men o.a. in de stadsrekeningen en in monografieën over Zeeuwse dorpen en steden genoemd. Alleen van Middelburgse huisnamen bestaat een register, n.l.: M. Fokker, Proeve van eene lijst bevattende de vroegere namen der huizen in Middelburg. Middelburg, 1904.

Voor hfdst. V, Zeeuwse familienamen van vreemde herkomst, heb ik, wat de réfugié's in het Land van Kadzand betreft, vooral veel te danken aan de verhandelingen van dr. J. de Hullu (1864—1940), oud-archivaris bij het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage. Deze afstammeling van vele Zeeuws-vlaamse réfugiéfamilies heeft zich meer dan iemand anders verdienstelijk gemaakt voor de geschiedenis van het Land van Kadzand en zijn bevolking. Voor mijn doel raadpleegde ik vooral:

Geslachtsregister van de familie De Hullu, 1627—1897. Deventer, 1897.

De overkomst van réfugiés in Westelijk Staats-Vlaanderen gedurende de zeventiende eeuw. — Ned. archief voor kerkgesch., N.S., 8 (1911), blz. 30—61.

De Waalsche kerk van Groede. — t.a.p., blz. 233—293.

De Waalsche kerk van Cadzand, 1686—1809. — t.a.p., 9 (1912), blz. 1—58. (Bijlage, blz. 53—58: Lijst der gemeenteleden van 1718, en lijst van de Walen die na de overgave van Rijsel uit de kastelrei van Rijsel en andere plaatsen zijn vertrokken en uitgeweken zijn naar Cadzand).

De Waalsche kerk van Aardenburg (1686—1811). — t.a.p., blz. 221—251, 323—354.

De Waalsche kerk van Oostburg. — t.a.p., 10 (1913), blz. 193—230. (Bijlagen, blz. 226—230: Lijst der réfugiés van Oostburg en omstreken die lid begeren te worden van de Waalse kerk. Lijst van Fransen die naar Aardenburg gevlucht zijn, 1686).

Ter herinnering aan de naar Westelijk Staats-Vlaanderen uitgeweken Huguenoten. Gedachteniswoord uitgesproken in de Hervormde kerk te Oostburg op 1 Mei 1913. Breskens, 1913. Ook in het Frans verschenen onder de titel: A la mémoire des Huguenots émigrés dans la Flandre Hollandaise. Conférence prononcée le 1er mai 1913, dans l'Eglise Réformée d'Oostburg, au service commémoratif de la paix d'Utrecht. — Bulletin historique des églises wallonnes, série 3, livraison 3 (1913), p. 12—41.

Registers of the Protestant churches of Lille, 1708—1713, Béthune, 1711—1712, and Mons, 1713—1715. — Proceedings of the Huguenot Society of London, 16 (1938—1939), p. 98—139.

(Met J. A. Brakman), De hofsteden van Cadzand, Retranchement, Zuidzande, Nieuwvliet, en Oostburg en hunne bewoners in vroeger en later tijd. Oostburg, 1928.

(Met J. A. Brakman), De hofsteden van Groede en Breskens en hunne bewoners in vroeger en later tijd. Oostburg, 1930.

De hofsteden van Schoondijke en hunne bewoners in vroeger en later tijd. Oostburg, 1939.

De hofsteden van Waterlandkerkje en hunne bewoners in vroeger en later tijd. Oostburg, 1939.

De hofsteden van Biervliet en hunne bewoners in vroeger en later tijd. Oostburg, 1939.

De bronnen die ik verder gebruikte voor dit boekje, vindt men in voetnoten opgegeven.

INLEIDING

De titel van dit boekje vereist een nadere toelichting, omdat hij voor tweeërlei uitlegging vatbaar is. Onder het begrip Zeeuwse familienamen kan men immers zowel die familienamen verstaan, die typisch Zeeuwse kenmerken bezitten, als diegene, welke in Zeeland in gebruik zijn, onverschillig of ze al of niet typisch Zeeuws zijn naar de vorm. Ik heb na enige aarzeling gemeend, het begrip Zeeuws in de laatstbedoelde zin te moeten opvatten, al heb ik daarbij wel steeds de nadruk gelegd op die namen, die voor Zeeland kenmerkend zijn.

De grootste moeilijkheid, die zich bij dit onderzoek voordeed, is n.l. dat het begrip Zeeuws zowel in het ene als in het andere geval heel betrekkelijk is. Wanneer mag men een familienaam Zeeuws heten? Wanneer hij alleen maar in Zeeland voorkomt? Deze maatstaf aan te leggen is stellig onjuist, want allerlei toevallige omstandigheden kunnen er toe geleid hebben, dat de een of andere naam toevallig in Zeeland bewaard is gebleven, maar elders uitgestorven. Zo'n naam behoeft daarom nog niet Zeeuws te zijn, wat zijn oorsprong betreft. Moet men dan wellicht afgaan op de uiterlijke kentekenen, op de vorm, en bv. de patronymica op -se Zeeuws noemen? Stellig zijn dit namen, die bij uitstek in Zeeland thuisbehoren, maar vrijwel stuk voor stuk worden ze, dank zij

de Zeeuwse emigranten, ook elders gevonden. Bovendien mogen we niet vergeten dat een heel groot deel van de bevolking van Zeeland van elders, vooral van de Zuidnederlandse gewesten, afkomstig is, en bij zijn vestiging op Zeeuwse grond in de meeste gevallen al een naam bezat. Mag men een Vlaamse familie, die langer dan drie eeuwen in Zeeland woont — en zo zijn er vele — een Zeeuwse familie noemen? Er zal wel niemand zijn, die dit zal bestrijden. Hoelang zou dan een familie in Zeeland gevestigd moeten zijn, om Zeeuws te heten? Om al deze redenen heb ik er de voorkeur aan gegeven, de geografische grenzen als normgevend te beschouwen, en niet de tijdsduur, noch ook de vorm. Het leek mij de enige mogelijkheid om willekeur te vermijden.

Niemand zal van mij verwachten, dat ik in dit boekje alle in Zeeland voorkomende familienamen zal bespreken. Uiteraard heb ik een keuze moeten doen. Ik heb zoveel mogelijk de bekende namen behandeld, namen die door bekende Zeeuwse families worden gedragen, of die in Zeeland veel voorkomen. Wat ik behalve deze nog aan namen behandel, is dus vrij willekeurig, en menigeen zal er tévergeefs zijn eigen naam of die van andere Zeeuwen zoeken. Het is niet mijn bedoeling geweest, om al de in Zeeland voorkomende namen te bespreken. Maar wel wilde ik zoveel mogelijk de namen behandelen van die families, die zich Zeeuws voelen, omdat ze er gedurende enkele generaties woonachtig zijn of waren.

Bij de indeling van de stof heb ik mij in hoofdzaak aangepast aan de indeling van „De betekenis

van de Nederlandse familienamen". Naar dit boekje mag ik de belangstellende lezer wel verwijzen voor de algemene beginselen, die bij het ontstaan van de familienamen gelden, en die ik daar heb uiteengezet. Deze zijn voor Zeeland niet anders dan voor het overige Nederlandse taalgebied.

De oudste sporen van erfelijke familienamen vinden we pas tegen het jaar 1000, en wel onder de hogere Italiaanse adel. Het gebruik om leden van eenzelfde geslacht met een gemeenschappelijke naam aan te duiden, is van Italië uit, waarschijnlijk via Zwitserland, in de Germaanse landen overgenomen. In de 12de eeuw krijgt de hogere adel in Duitsland familienamen, in de 13de eeuw ook de lagere adel, in de 14de eeuw volgt de burgerij in de grote koopsteden dit voorbeeld, in de 15de ook die van de kleinere steden, terwijl pas in de 16de eeuw de familienamen tot de plattelandsbevolking doordringen, voorlopig echter nog zonder dat ze daar algemeen worden aangenomen. In Vlaanderen en Brabant heeft de burgerij in de 14de en 15de eeuw vrij algemeen erfelijke familienamen, maar de destijds economisch zoveel minder belangrijke Noordelijke Nederlanden zijn daar in die tijd nog niet aan toe. Zeeland is ook in dit opzicht, als in zovele andere, een overgangsgebied, althans wat de bevolking der steden (vooral Middelburg en Zieriksee) betreft. Tot op de Franse tijd vond men onder de boeren, ook in Zeeland, er heel wat die nog geen familienaam hadden of zo ze er al een hadden, die niet gebruikten, en zich dus eenvoudigweg naar hun vader noemden,

b.v. Pieter Jansen of Hendrik Klaassen. Het is dan ook niet te verwonderen dat juist op het platteland het aantal patronymica zo groot is. Men weet dat een keizerlijk decreet van 18 Augustus 1811 het aannemen van een geslachtsnaam verplicht heeft gesteld, en dat een koninklijk besluit van 8 November 1825 nog eens aan die verplichting heeft moeten herinneren, omdat er nog altijd mensen gevonden werden, die klaarblijkelijk geen prijs stelden op een familienaam. Zo heeft dan sinds ruim een eeuw iedere Nederlander er een, wat evenwel niet wil zeggen dat ook iedereen bij die naam wordt genoemd. Vooral op het platteland komt het maar al te dikwijls voor, dat alleen de betrokken persoon zelf en de alwetende burgerlijke stand er mee bekend zijn, hoe deze of gene nu eigenlijk heet.

Nog jonger dan de naamgeving zelf is de onveranderlijkheid van de familienaam. In vroeger eeuwen tekenden predikant of koster de naam dikwijls op het gehoor af in hun register aan. Aldus konden van eenzelfde familienaam verscheidene spellingvarianten ontstaan. De koster die de naam van der Eest moest inschrijven, maakte er van der Reest van, omdat hij het woord „eest” niet meer kende of het verband met de naam hem op dat ogenblik ontging. En als hij, als rechtgeaard Zeeuw, wat moeite had met de h, die voor ons Zeeuwen nu eenmaal een moeilijke klank is, gaf hij er de hypercorrecte spelling van der Heest aan. De naam bleef tenslotte, foutief, van der Reest (vgl. blz. 110).

Andere voorbeelden van spelling- en ook wel uitspraakvarianten van eenzelfde naam zijn: de Cloedt,

de Cloet, de Clouf, de Kloet; de Cock, de Cok, de Cocq, de Kok; Errebout, Herrebout, Arrebout; Mertens, Maertens, Meertens (de drie vormen waarin mijn eigen familie achtereenvolgens voorkomt); Labrujère, Labruyère, Labruijère, la Brujeere; Lamain, Lamein, Lameijn; Leinse, Leijnse, Leynse; Ludikhuijze, Ludikhuijze, Ludikhuijse, Ludikhuijzen, Ludikhuijsen.

In de oorkonden uit de 13de eeuw van de Vlaamse Cisterciënserabdijen van Duinen en Ter Doest, die op de bezittingen van deze kloosters in Zeeland (vooral Zuidbeveland en Zeeuws-Vlaanderen) betrekking hebben, vinden we al verscheidene namen, die men als familienamen zou kunnen opvatten, maar die het nog niet behoeven te zijn. Een groot contingent van de personen, die in deze stukken genoemd zijn, worden evenwel alleen bij hun voornaam aangeduid, dikwijls ook met toevoeging van de naam van de vader. Erfelijke familienamen vinden we vooral bij de edelen, die zich naar hun bezittingen noemden. Maar toch vinden we ook onder de niet-adellijke Zeeuwen er in deze tijd al verscheidene, die een tweede naam dragen, als Harmar Vagga, Hardmar Buuc, Betto Here, Godebracht Bus, Tankard Licking, Boidin Mulard, Willekin Kibel, Evertard Kinne, Odinus Splinter, Theodericus Hellebreker, Hugo Chater, Walterus Belard. Waren dit erfelijke namen, die van vader op zoon overgingen, of individuele namen die de drager met zich in het graf nam? Wanneer we in een oorkonde van 1256 een Walterus Belardus filius Walteri Belardi (d.i. zoon van Walterus Belardus) vinden, mogen we daaruit opmaken dat Belard destijds

al als familienaam in gebruik was. Zo vinden we in een oorkonde van 1261 een Everdeus Wedeghe, wiens zoon Willemmus Widoghe heet. Ook de naam Widoghe (Wedeghe) blijkt hier dus al een familienaam te zijn geworden, al is hij klaarblijkelijk maar door één van de zoons van Everdeus aangenomen; de andere zoon heet n.l. Petrus Valka. Hebben we dergelijke aanwijzingen niet, dan missen we het recht om van familienamen te spreken.

In vele gevallen zal de toevoeging *dictus* (d.i. gezegd, genoemd) een aanwijzing zijn, dat we met een familienaam te doen hebben. Misschien is dit dus het geval met de in een oorkonde van 1269 genoemde Daniel *dictus* Vroet, Arnulphus *dictus* Rieland en Willelmus *dictus* Berton. Dit *dictus* kan evenwel ook betekenen, dat de man officieel niet zo heet, maar nu eenmaal algemeen zo genoemd wordt.

Ook in de rekeningen der Grafelijkheid van Zeeland onder het Henegouwse huis, dus uit de eerste helft van de 14de eeuw, vinden we maar enkele namen, die de indruk wekken, familienamen te zijn, behalve dan onder de adel. Wanneer we op Zuidbeveland een Henric van den Hille en een Jan van den Hille vinden, zou het niet onmogelijk zijn dat van den Hille hier al de collectieve naam is van de bewoners van een hofstede, waarop een vliedberg lag, en aldus op weg was om een familienaam te worden.

De oudste stadsrekeningen van Middelburg, die met 1365 beginnen, tonen ons dat het aantal familienamen in de tweede helft van de 14de eeuw althans onder de Middelburgse burgerij toeneemt, al doet de

grote meerderheid der bevolking het in deze tijd nog altijd zonder geslachtsnaam. Vooral ambachtslieden worden bij hun voornaam aangeduid, b.v. Coppijn die smit, Brammekijn en Lammekijn, pipers mitter scalmeijen, Hannekijn ende Pouwels, der stede trompers, Gheyle, die nuwelstrien (wafelbakster), Claes den craygiere (omroeper), enz. De meest gebruikelijke wijze van naamgeving is de toevoeging van de naam van de vader, in de tweede naamval, achter die van de betrokken persoon, b.v. Christoffel Jacobsz, Hannekijn Jansz. Kwam iemand van een andere plaats, dan werd hij naar zijn plaats van herkomst genoemd, b.v. Lammekijn van Westzubburch, Pieter van Halle, Gheerkijn van Leyden, Heynkijn van Breda. Dit alles geldt ook voor Zieriksee, de tweede stad van Zeeland en de enige, waarvoor we verder uit deze tijd enigszins uitgebreide gegevens bezitten.

Wanneer in de 15de en de 16de eeuw ook onder de Zeeuwse burgerij familienamen meer en meer gebruikelijk worden, blijkt het dat in de erfelijkheid van deze namen voorlopig nog weinig regelmaat valt te bespeuren. In mijn boekje „De betekenis van de Nederlandse familienamen“ (2de druk, blz. 10) heb ik daarvan enkele voorbeelden gegeven, die ik hier herhaal. De Zierikseeenaar Willem Simonsz, ambachtsheer van Stavenisse en Cromstrijen (1498—1557), zoon van Simon Maarten Simonsz, heeft tien kinderen, die allen Cromstrien heten, behalve een der zoons, die zich Cornelis Stavenisse (1529—1575) noemt en onder deze naam de stamvader wordt van een aanzienlijk Zeetw's regentengeslacht. Een ander invloedrijk inwoner van Zieriksee, Jan Anthonisse

(1520—1588), lakenkoper, had negen kinderen, waaronder twee zoons, die ieder de stamvader werden van een invloedrijke Zeeuwse familie. Zijn zoon Jan Anthonisse de Jonge (1546—1617), aanvankelijk Jonge Jan Anthonisse genoemd, was de eerste drager van de familienaam de Jonge en grondvestte het geslacht, waaruit vele staatslieden zijn voortgekomen. Een jongere broer Mr. Hubrecht Jan Anthonisse (1565—1618) komt sinds het einde der eeuw voor als Hubrecht Janszoon geseit Steengracht en wordt de stamvader van het eveneens bekende regentengeslacht Steengracht.

Terwijl de wet tegenwoordig voorschrijft dat een kind van rechtswege de naam van zijn wettige vader krijgt, was dit vroeger niet het geval. Vooral wanneer de familie van de moeder voornamer was dan die van de vader, of in tegenstelling tot de familie van de vader al een familienaam bezat, gebeurde het meermalen dat kinderen de naam van de moeder aannamen. Zo noemde de oudste zoon uit het huwelijk van een andere Zierikseeënaar, Cornelis Willemse de Keijser (1550—1623) en Neeltje Cornelis Huijgense Mulock zich Willem de Keijser, een jongere zoon daarentegen Cornelis Mulock. Beiden werden de stamvader van regentenfamilies, die oorspronkelijk ook eenzelfde wapen voerden, totdat in de 18de eeuw de Mulocks een ander wapen aannamen. Uit het huwelijk van weer een ander Zieriksees patriëer, Joris Pieterse (geb. ± 1555) met Maria van Rijswijk noemden alle elf kinderen zich naar de moeder, klaarblijkelijk omdat de vader nog geen familienaam had.

Ook kwam het wel voor dat kinderen zich naar de grootmoeder noemden. Uit het in 1647 te Zieriksee gesloten huwelijk van Cornelis 't Gasthuys (zoon van Adriaan Jacobse 't Gasthuys en Jacomina Boeye) met Maria de Groote noemden de oudste twee kinderen zich 't Gasthuys, maar de jongste drie naar hun grootmoeder Boeye, onder welke naam trouwens ook een van de oudste dochters bij haar huwelijk optrad. Ook hier heeft het aanzien van de familie Boeye stellig een rol gespeeld bij de naamgeving.

Onder de familienamen vindt men gewone en zeldzame. Dit geldt voor ons taalgebied in zijn geheel, maar ook voor kleinere gebieden, zelfs voor elke plaats afzonderlijk. De naam de Vries, die in Amsterdam ongeveer 7.000 maal voorkomt, vindt men in het adresboek van het eiland Tolen onder de bewoners van Stavenisse maar één keer. Daarentegen komt de naam Potappel, die men in het Amsterdamse adresboek tevergeefs zal zoeken, in de adreslijst van Stavenisse 24 maal voor. Vooral in een kleine plaats kan een zo grote frequentie van eenzelfde familienaam tot verwarring aanleiding geven. In bepaalde families te Westkapelle, b.v. de families Gabriëlse, Minderhout en Roelse, komen dezelfde voornamen zo dikwijls voor, dat men zijn toevlucht moet nemen tot bijnamen om de ingezetenen behoorlijk uit elkaar te houden. Dergelijke bijnamen, „biesmakke“ zoals men in een groot deel van Zeeland zegt, hebben natuurlijk niets vernederends of minachtends in zich. Naar het ontstaan ervan kan men in vele gevallen slechts gissen. Een vleinaam uit de kindertijd, een

incidenteel voorval, een kenmerkende lichamelijke of geestelijke eigenschap kunnen de aanleiding zijn tot een bijnaam, die de drager levenslang behoudt, die zelfs kan overgaan op zijn nageslacht en generaties lang stand kan houden. Een voorbeeld van zo'n biesmak is Oog-waeter, gegeven aan iemand die toen zijn koe moest kalven; bijzonder sterk geloof bleek te hechten aan de goede werking van de vloed op de voorspoedige geboorte van het kalf ¹⁾.

Andere bijnamen zijn b.v. de Neus, de Puut, Open-Neer (voor een kreupele). In een van de Zeeuwse steden heten sinds meer dan honderd jaar alle opeenvolgende eigenaars van een winkel Ko Mop, naar de bijnaam van de stichter van deze zaak, een oom van de grootvader van de tegenwoordige eigenaar.

Men beweert in Zeeland wel dat tot voor kort in sommige dorpsregisters de „biesmakke" ter verduidelijking aan de officiële familienamen werden toegevoegd. Ik ben daarvan echter nooit een voorbeeld tegengekomen.

Verder bestaat ook in Zeeland, als elders, de gewoonte dat gelijknamige personen zich van elkaar onderscheiden door achter hun naam Sr. (senior, de oudere) of Jr. (junior, de jongere) toe te voegen, of de eerste letter(s) van de voornaam (of voornamen) van hun vader. In mijn eigen familie droegen omstreeks 1890 vier leden, die alle in Middelburg woonden, de naam Karel Meertens. Om zich van elkaar te onderscheiden voegden ze achter hun naam respectievelijk Sr., Jr., Pzn. en Rzn.

¹⁾ Het voorbeeld is ontleend aan het materiaal van de Zeeuwse Vereniging voor Dialectonderzoek.

In vroeger eeuwen schreef men ter onderscheiding van gelijknamige vaders en zonen voluit de oude en de jonge achter hun naam. De families de Oude en de Jonge danken daaraan hun naam (vgl. blz. 116).

In het Land van Kadzand bestaat vooral onder de Protestanten het uit Vlaanderen overgenomen gebruik om de familienaam van de vrouw achter die van de man te plaatsen, eveneens ter onderscheiding van gelijknamige families. Men vindt daar dus gecombineerde namen als Luteijn-Bouwens, Luteijn-Leenhouts, Luteijn-van der Meulen (alle drie in Zuidzande). Uiteraard zijn deze dubbele namen niet erfelijk.

I. PATRONYMICA

De oudste vorm van onze familienamen zijn, ook in Zeeland, de patronymica, d.w.z. diegene, die zijn afgeleid van mansvoornamen. Tot goed begrip van deze groep dient dus een korte beschouwing over de Zeeuwse voornamen vooraf te gaan.

Tot de oudstbekende Zeeuwse persoonsnamen behoren die, welke we vinden in een fragment van een lijst van grondbezittingen die de abdij van Echternach nabij Trier, een stichting van Sint Willebrord, op Walcheren bezat. Op deze lijst, die uit het laatst van de 11de of het begin van de 12de eeuw dateert, vinden we tal van namen van Walcherse grondbezitters, in het algemeen dus wel boeren, voor het overgrote deel uit de omgeving van Middelburg (West- en Noordmunster), waar de abdij klaarblijkelijk haar meeste Zeeuwse bezittingen had. De meest voorkomende naam is Hugo; verder vindt men ook herhaaldelijk de namen Wilhelmus en Poppo. De opsteller van deze lijst, waarschijnlijk een monnik, zal de namen wel zoveel mogelijk van een Latijnse uitgang voorzien hebben, en zo zal men i.p.v. Wilhelmus wel Willem moeten lezen, van Arnoldus en Arnoltus Arnolt of Arnoud, van Alartus Allard, van Everardus Everard, van Lambertus Lambert, van Martinus Maarten, van Nicolaus Klaas, enz. Opvallende namen zijn o.a. Abbe en Abbo, Betto, Biggo (vgl. Biggeker-

ke), But (vgl. Buttinge), Deinart, Didolf, Dudin, Ellinc, Everdei, Gerolph, Hacker, Harnot, Heio, Hisegodo, Irimbolt, Igselaf, Lidmer, Olfrid, Otger, Redelaf en Reilaf, Reinzo, Tancart, Tibrand, Tidolf, Tirdebold, Walin, Walter, Wanin, Werenbold, Witto, Wivin en Wizo. Voor zover deze namen een Latijnse uitgang hadden, liet ik die weg.

In een verzameling van 80 Zeeuwse oorkonden uit de 13de eeuw (1203—1265), afkomstig van de Cisterciënser-abdijen van Vlaanderen, Duinen bij Veurne en haar dochterklooster Ter Doest bij Lissewege, vinden we in hoofdzaak namen uit Zuidbeveland en Oost-Zeeuws-Vlaanderen. Een aantal daarvan zijn geheel of nagenoeg identiek met die van de lijst van Echternach, t.w. Alart, Abbe, Betto, Bo(i)din, Biggo, Dudin, Everdei, Everard, Egidius, Gerard, Godebert of Godebracht, Hugo, Harnot, Johannes, Lambert, Poppo of Poppe, Tankard, Willem, Willemkin (verkleiningsvorm van Willem), Wolfard, Walter en Witto. Daarnaast vinden we als nieuwe namen o.a.: Baldewin, Bast, Bernard, Bertild, Bertoen, Boilin, Dankard, Flore, Gelmar, Gillise, Gobbe, Har(d)mar, Heina, Heinoch, Henrijc, Idsebord, Idselof, Janne, Kempo, Lauwart, Lodewic, Moes, Nicker, Odin, Oger, Pieter, Radolf, Reinboud, Reiner, Robbe, Rovere, Silof, Suvad, Thibboud, Volpold, Willeman en Zoeteman.

Een aantal namen uit Stoppeldijk en omgeving (de ambachten van Hulst en Aksel) vinden we in een oorkonde uit het jaar 1227. De namen uit dat charter, die geheel of nagenoeg gelijklopend zijn met die, welke we in de lijst van Echternach vinden, zijn

hoofdzakelijk heiligennamen: Hugo, Henricus, Johannes, Jordanus, Martinus, Wilhelmus, al kunnen dit evengoed Germaanse namen zijn met een Latijnse uitgang. Verder vinden we ook hier nog de oude namen Dudin, Didolf en Everdei, die we eveneens in de lijst van Echternach vonden. Nieuwe namen zijn: Arendo, Bolo, Boto, Chnippin, Churbart, Dan, Deilin, Dolf, Elewout, Everbout, Fromold, Gommar, Gosso, Hamelant, Hannin, Heina, Hellic, Hugeman, Idesboud, Iswin, Ja, Ketin en Cottin, La, Lidelin en Lidilt, Maddin, Mannekin, Maxart, Meinard, Olard, Osebaud, Siboud, Siger, Tellin, Vorlif, Vormar, Warrekin, Werkeman, Willard en Willindreg.

De bovenstaande namen zijn uitsluitend mansnamen. Als vrouwennamen vinden we: in de lijst van Echternach: Agatha, Geila, Gerberga en Imma; in de oorkonden van Duinen en Ter Doest: Adelise, Avesolia, Badeloga, Beatrix, Elizabeth, Hymma, Catarina, Clarissia, Margaretha, Maria en Marzoeta; in de oorkonde van Stoppeldijk: Agatha, Duna, Gertrudis en Juta.

Wat ons bij de Zeeuwse namen uit de 12de en 13de eeuw opvalt, is het conservatieve karakter dat ze vertonen, wanneer men ze met namen uit andere streken in Holland en Vlaanderen vergelijkt. Namen die elders in deze tijd al uitgestorven zijn, vinden we hier nog volop, b.v. Arendo, Boto, Churbart, Chnippin, Dan, Didolf, Deilin, Fromold, Godebracht, Har(d)mar, Heinoch, Idesboud en Idsebord, Isot, Cottin, Lidelin, Lidilt, Maddin, Maxart, Swin, Scoiman, Tellin, Vorlif, Vormar, Warrekin enz.

Opvallend groot is het aantal namen op -ard: Alard, Bernard, Bollard, Dancart, Deinart, Everard, Gerard, Lauwart, Ricart, Suvad, Tankard, Wolfard enz., en dat op -old en -oud: Arnold, Elewout, Elbrold, Eubold, Everbout, Fromold, Idesboud, Osebaud, Siboud, Tirdebold, Virdebold en Werenbold. De talrijke namen op -in(us) uitgaande zullen in verreweg de meeste gevallen wel een verkleiningsvorm aanduiden, b.v. Abbin (van Abbe), Boidin en Bodinus (van Bodo), Dodin en Dudinus (van Dodo), Odinus (van Odo), Tellin (van Telle), enz.

Een typische en heel oude Zeeuwse naam is Everdei ¹⁾. Al in 1085 vinden we een zoon van de schout van Aksel, die zo heet, in 1169 treden drie Everdeys als getuigen op in Zaamslag, en in de 13de eeuw behoort deze naam, die aanyankelijk alleen of vooral tot Zeeuws-Vlaanderen en omgeving beperkt schijnt te zijn, tot de in Zeeland meest voorkomende namen. Nog in 1490 vinden we in Middelburg een Jan Laurens Everdeysz als burgemeester, maar in de 17de eeuw schijnt de naam uitgestorven te zijn. Nog in de eerste helft van die eeuw woonde een familie Everdeys in Middelburg, maar deze was van Eekloot (dus weer uit het mondingsgebied van de Westerschelde) afkomstig ²⁾. Misschien houdt de familienaam Dey, in Hulst en omstreken en ook in IJzendijke nog bekend, met deze oude Zeeuwse voor-naam verband ³⁾.

¹⁾ Vgl. J. Mansion in N.G.N., 6 (1928), blz. 89; B. H. Spijkerboer t.a.p., 7 (1930), blz. 135, 148.

²⁾ Vgl. Journal tenu par Isaac Beeckman de 1604 à 1634, II (La Haye, 1942), p. 248, noot 4.

³⁾ De in Holland wonende familie Deij is uit Duitsland afkomstig.

Andere specifiek Zeeuwse mansvoornamen zijn: Betto (en Bette), Dodin, Boidin en Poppe. Betto verklaart de Schouwse familienaam Bette. Boidin gaf zijn naam aan Boudewijnskerke, dat in de volksmond Buienskerke heet. In zijn Middeleeuwse spelling komt Boidin in Westelijk Zeeuws-Vlaanderen nog altijd als familienaam voor. Poppo ontmoeten we in de lijst van Echternach niet minder dan vijf keer. Een aantal Walcherse plaats- en veldnamen (Poppendamme, Poppenkerke, Poppenkinderendorp, Poppenroede-ambacht) en de op dit eiland veel verbreide naam Poppe bewaren de herinnering aan deze oude Germaanse mansnaam ¹⁾.

In de 14de eeuw was de mansnaam Pape in Zeeland zeer verbreid, waar deze in de vormen Pa(a)pe en Paap nog altijd voortleeft als naam van menige boerenfamilie. In dezelfde tijd vinden we er de naam Kat, die bewaard is gebleven in de familienaam Kat en de Kat, bovendien in de plaatsnamen Kattendijke en Kadzand en misschien ook in Kats. Toen men in Kat geen voornaam meer herkende, kon door de associatie met de diernaam gemakkelijk de vorm de Kat ontstaan ²⁾. De laatstgenoemde naam, en trouwens ook die zonder het lidwoord, kunnen natuurlijk ook van een huisnaam afkomstig zijn.

¹⁾ Het kasteel Popkensburg daarentegen is, zoals Mr. A. Meerkamp van Embden waarschijnlijk heeft gemaakt, genoemd naar het uit Oostfriesland afkomstige geslacht Popken, waarvan een der leden in de 13de eeuw op Walcheren een burg bouwde, die hij naar zijn vader of grootvader Popkensburg noemde. — Vgl. A. Meerkamp van Embden, De oudste geschiedenis van Popkensburg en Sint-Laurens (Archief Zeeuwsch Genootsch. der Wetensch., 1936, blz. 30—49).

²⁾ Vlg. blz. 45, noot 1.

Andere namen uit 14de-eeuwse bronnen zijn o.a.: Bot, Muloc, Wisse, Oem (= Oom), Slabbert, Storm, Base, Lauwe, Costin en Costijn, Heyne, Bone, Colin, Weute, Kempe, Raas, Human en Loy. Daarvan zijn de eerste drie in deze zin typisch Zeeuws, dat ze hier meer dan elders in zwang waren. In de 15de en 16de eeuw treffen we meer en meer de nog altijd gebruikelijke mansvoornamen aan, als Jan, Pieter, Hendrik, Willem, Wouter enz., terwijl het aantal namen, die in later tijd in onbruik zouden geraken, steeds meer afneemt. Dit geldt althans voor Walcheren, dat meer dan de andere eilanden contact had met vreemdelingen en diengevolge de invloed onderging van de grote Westeuropese cultuurstromingen. Op Schouwen, dat altijd zijn isolement wist te bewaren, vinden we daarentegen de gehele 16de eeuw door nog tal van voornamen, die ons sinds lang vreemd in de oren klinken, als Ocker, Rutsaert, Oele en Oole, Oort, Witte, Renger, Rochus, Dankart, Domis, en vrouwen-namen als Dane, Soete, Liele en Neesken. Typisch Schouws zijn de mansnamen op -man, als Betsman, Dingeman, Iman, Soeteman, Willeman, met als tegenhanger vrouwennamen op -wijf, als Claaswijf (= Klazina), Commerwijf (= Kommerina), Heilwijf (= Heiltje), Jobwijf (= Jobje), Ockerwijf, Pieterwijf (= Pietertje, Piernella), Symewijf (= Simone). Het simplex Wijfje komt nog omstreeks 1700 te Zieriksee als voornaam voor. Zo aanstonds zullen we zien hoe uit een aantal van deze mansvoornamen Schouwse familienamen zijn ontstaan.

Na de Middeleeuwen wordt het verschil tussen de voornamen in Zeeland en elders in de Nederlanden

steeds geringer. Toch zijn er tot in onze tijd enkele voornamen gebleven, die in Zeeland meer dan daarbuiten gebruikelijk zijn. Daarvan zijn de mansnamen Blaas, Buis, Dommis, Houterman, Lein en Willeboord vooral op Walcheren verbreid, Foort, Giljam, Gommert, Omer, Quinten en Zeger vooral op Zuidbeveland, Dingeman, Guiljam en Melis vooral op Schouwen en Duiveland. Bartel, Cent, Danker, Dingenis (Dingenes, Dingenus), Engel, Iman, Lieven, Mels, Stoffel en Wisse komen op alle eilanden (met uitzondering van Tolen en Sint Filipsland) voor, al schijnt het me toe dat ze vooral op Walcheren gevonden worden. Typische vrouwennamen zijn op de eilanden Blasina, Centina, Sentina en Santina, Dana, Eleonora, Jacomina, Leintje, Leuntje en Zoetje; op Zuidbeveland bovendien Forra en Isa.

Vooraf onder de réfugié-families in het Land van Kadzand en op Walcheren, in minder mate ook op Tolen, vindt men vele Bijbelse, in het bijzonder Oudtestamentische namen; de Hugenoten schijnen daarvoor een uitgesproken voorkeur te hebben gehad. Dergelijke namen zijn: Abel, Abraham en Abram, Adam, Andreas, Annanias (zeldzaam), Benjamin, Daniël, David, Elia, Eliza, Esdra (de laatste drie zeldzaam), Gideon, Izaak, Jacob, Job, Jojakin (zeldzaam), Jozias, Jozua, Laban, Nathanael (zeldzaam), Nehemia, Noach, Paulus, Salomo(n), Tobias; verder de vrouwennamen Abigaël, Debora, Dina, Eva, Lea, Naomi (zeldzaam), Rachel, Sara, Suzanna, en bovendien Abeldina, Abrahamine, Abramina, Jobje en Job(b)ina. De beide laatstgenoemde namen komen vooral op Zuidbeveland voor, de eerste onder

de Protestanten, de tweede onder de Rooms-Katholieken.

In het Land van Hulst, of liever gezegd in Oostelijk Zeeuws-Vlaanderen met uitzondering van de Protestantse gemeenten Terneuzen, Aksel, Hoek en Zaamslag, vinden we veel namen van Rooms-Katholieke heiligen, als Amandus, Cyranus, Cyrillus, Desiderius, Egidius, Guido, Hilarius, Hypolytus, Judocus, Julianus, Macharius; Alma, Barbara, Caesarina, Celina, Clementina, Coleta, Dorothea, Elina, Flavia, Greselda, Hortensia, Ilonca, Irena, Irma, Leontina, Marcella, Nathalia, Palmyra, Pharaïlda, Pharilda, Philomena, Prudentia, Romania, Sidonia. Vooral de mannennamen worden dikwijls verfranst: Achille, Arsèn, Camiel, Cyriel, Désiré, Emile, Eugène, Ghislain, Hilair, Honoré, Omer, Prosper, Prudent, Raymond, Remi, René, Robert, Silvester, Theophiel, Urbain; in minder mate de vrouwennamen: Arsène, Eugénie, Eulalie, Euphrasie, Ivonne, Octavie, Sidonie. Met de beste wil van de wereld kunnen we deze klankrijke stortvloed van Romaanse namen niet als een aanwinst van de Zeeuwse namenschat zien, en honderd maal liever dan al deze Hypolytussen en Pharaïlda's zijn ons de Foorts en de Zoetje's, de Bartels en de Jacomina's, de Lievens en de Leintje's. Wanneer zullen we eindelijk eens gaan inzien, dat we onze nationale gezindheid ook tot uiting kunnen laten komen in de namen, die we onze kinderen in het leven meegeven? Maar al te dikwijls zien we dat ouders voor hun kind een willekeurige „mooie" naam bedenken, aan een Amerikaanse film of een Skandinavische roman ontleend, terwijl ze in hun eigen fa-

milie de karakteristiekste Nederlandse namen voor het grijpen hebben.

Aan het eind van dit hoofdstuk vindt men een lijst van mansnamen, die als grondslag hebben gediend voor familienamen, die in Zeeland voorkomen of vroeger voorkwamen.

In de oudste rekeningen van de Grafelijkheid van Zeeland (1318/1319) vinden we al vele personen aangeduid met hun eigen voornaam en die van hun vader erbij gevoegd, als Mosket Clais sone, Gherolf Justaes sone, Andries Hughen sone van Bigghenkerc, Willem sheren Willems sone van Koudekerc enz. Van erfelijke familienamen is in deze tijd echter nog geen sprake, en zou ook in de volgende eeuw nog nauwelijks sprake zijn. Van de 48 burgemeesters, die Middelburg in de jaren 1365—1449 heeft gehad, worden er 27, dus meer dan de helft, met een patronymicum aangeduid, b.v. Baselis Willem Blankaerdsz, Jan Martijnsz, Woyte Pietersz, Wouter Jansz enz. Van de 12 stadsklerken, die in de stadsrekeningen van dezelfde jaren genoemd worden, dragen er niet minder dan 9 een patronymicum. Het ligt dan ook wel voor de hand om een kind naar zijn vader te noemen, en in een beperkte gemeenschap, een familiekring of een dorpsgemeenschap, is dit nog altijd een heel gebruikelijke manier om iemand aan te duiden.

Uit de bovenaangehaalde voorbeelden blijkt, dat de graad van bloedverwantschap voluit kon worden aangeduid (Mosket Clais sone enz.), maar dat de naam van de vader ook in de tweede naamval achter

die van de zoon kon worden geplaatst (Jan Martijnsz enz.). Een derde mogelijkheid is, dat de naam van de vader in onverbogen vorm achter die van het kind werd geplaatst, b.v. Hendrik Braem.

De oudste en meest volledige vorm van de patronymica is maar in enkele Nederlandse familienamen bewaard gebleven, b.v. in Huyssoon, Huisson, Klijnssoon, Tamson en Neeteson, die alle ook in Zeeland voorkomen. De Zierikseese regentenfamilie Pieter-son, afstammend van Pieter Hermansz, die in 1572 poorter van Zieriksee werd, is in 1880 uitgestorven. In Oost-Zeeuws-Vlaanderen vindt of vond men tot voor kort de namen Mabezoone, Nezesoone en Bartelson; de laatste komt ook in West-Zeeuws-Vlaanderen voor. De Zierikseese Wilsons zijn van Schotse afkomst ¹⁾. Jan Floriszone was in de eerste helft van de 17de eeuw secretaris van Westkapelle, maar het is niet zeker dat zijn toenaam een familienaam is.

Het aantal familienamen, waarbij de naam van de stamvader in de tweede naamval is geplaatst, is zeer groot. In Zeeland behoren daartoe o.a. de namen Boutens (van Bouten, wisselvorm van Balten), Grims, Louws, Maljers (van Mailjaert), Meertens, Warners, Willems. Vooral in Vlaanderen en in Zeeland komen van dubbele namen afgeleide familienamen voor, als Koppejans (van (Ja)cop Jans), Coppoolse (van Cop Pools) en Koppenol (van Cop Nollen).

Een kleine, afzonderlijke groep vormen de patronymica op -en, als Aartsen en Haartsen (van Aart, Arend), Bazen, Evertsen, Fiegen, Hansen, Korsten, Kosten en Tulleken. Ik houd enkele van deze voor

¹⁾ Vgl. hierna blz. 139.

Westvlaamse vormen in de onverbogen vorm, andere voor genitiefvormen (Aartsen, Bazen, Evertsen, Hansen), maar niet alle zijn even doorzichtig.

Een specifiek Zeeuwse eigenaardigheid is, dat de patronymicale uitgang -s bij voorkeur tot -se wordt verlengd. Het spraakgebruik der boeren verlengt op deze wijze ook de namen, die op een -s eindigen, en spreekt dus van Boutense, Maljerse, Meertense (eigenlijk Mertense) enz. Ik tekende de volgende Zeeuwse familienamen op -se, van een voornaam afgeleid, op: Aalbrug(t)se, Aarnoudse, Aarnoutse, Aarnaudse, Abrahamse, Adamse, Adriaanse, Alewijnse, And(e)riessse, Antheunisse, Anthonisse, Aren(d)se, Arnoldusse; Baafse, Barendse, Barentse, Bartelse, Bastiaanse, Blaasse, Boudewijnse, Bouterse (?), Bouwense, Broerse, Buijssse, Buysse; Carelse, Cense, Christiaanse, Constandse, Constantse, Coppoolse, Cornelisse, Cruyce; Daniëlse, Davidse, Derkse, Diermanse, Dingemanse, Dirkse, Doense, Dommissse; Engelse, Ever(t)se; Faasse, Ferdinandusse, Fierse, Flipse, Floresse, Florisse, Florusse, Fon(d)se, Franise, Frederikse; Gaanderse, Gabriëlse, Geense, Geer(t)se, Geleinse, Geleijnse, Geleynse, Gideonse, Giljamse, Gillisse, Goense, Gover(t)se; Hanse, Hendrikse, Hollebrandse, Hoose, Hubregtse, Huibregtse, Huibrechtse, Huijbrechtse, Huybregtse, Huijbregtse, Huijsse; Imanse, Ingelse; Jacobse, Jacobusse, Jakobse, Jakobusse, Jan(s)e, Jasperse, Jeremiasse, Jobse, Jonasse, Joosse, Jorisse, Josiasse, Joziassse; Karelse, Kasse, Klaasse, Koppejanse, Kostense, Kruisse, Kruijsse, Kruysse, Krijnse; Leender(t)se, Leinse, Leijnse, Leynse, Lievensse, Lokerse (?), Looise, Lopse, Louisse, Lou-

rense, Louse, Louwerse, Lowisse, Lucasse, Lukasse; Maartense, Machielse, Marinisse, Markusse, Matthijsse, Meertse, Meeuse, Meeuwse, Melse; Nelisse, Nijssse; Ockerse, Okkerse, Oolessse, Oortse; Paulusse, Philipse, Pieterse, Pousse; Quirinisse; Reinierse, Renierse, Reijnierse, Reynierse, Remijnse, Robberse, Roelse, Rogierse, Roose, Rijkse; Sanderse, Schaafse, Simonse, Stevensse; Theunisse, T(h)ijssse; Vosse; Willeb(r)oordse, Willemse, Wisse, Wouterse; Ymanse; Zachariasse. Voor volledigheid van deze lijst sta ik niet in.

Een aantal van deze familienamen komen vooral of zelfs uitsluitend op Walcheren voor of zijn van dat eiland afkomstig (b.v. Cense, Coppoolse, Ingelse, Kasse, Koppejanse, Reinierse enz.); andere zijn vooral op andere eilanden gebruikelijk (b.v. Geense op Zuidbeveland, Faasse op Tolen). De namen Gabriëlse, Huibregtse en Roelse komen in 't bijzonder in Westkapelle voor, en zelfs in die mate dat de dragers van deze namen in negen van de tien gevallen uit dit dijkwerkersdorp afkomstig zullen blijken te zijn.

Voor Schouwen (en Duiveland) en in minder mate voor Tolen zijn de tweelettergrepige namen op -e, grotendeels wel patronymica, kenmerkend, als Dane, Kempe, Mogge enz. Blijkens vormen als Cornelis Dirick Kempesse (Brouwershaven, 1551), Jacob Danesse (ibidem, 1554), Cornelis Pier Moggentse (ibidem, 1567), Pieter Waddense (ibidem, 1567), Bolle Cornelis Bollese (Burg, 1631) is althans een deel van deze namen uit -(e)(n)se-vormen verkort, zodat ze eveneens behoren tot die groep van familienamen, waarbij de naam van de stamvader in de tweede

naamval staat. Ik tekende uit vroeger en later tijd de volgende namen op: Bette, Beije, Boeije, Boeye, Bolle, Buijze, Dane, Dogge, Drabbe, Hocke, Kempe, Kette, Kloote, Crabbe, Mogge, Natte, Rotte, Ruyte, Stocke, Struijve, Struve, Telle, Vane, Wadde, Weuij-te, Witte, Wijve, alle uit Schouwen en Duiveland. Verder uit Tolen nog: Geuze, Hage, Kegge en Kleppe. Maar ook op de andere Zeeuwse eilanden, en met name op Walcheren, zijn deze namen op -e lang niet onbekend. Ik tekende er de volgende op: Boone, Bonte, Bracke, Didde, Doede, Dogge, Duine, Dijke, Franke, Harpe, Hoste, Huige, Joppe, Kalle, Kasse, Knibbe, Kodde, Koole, Kroke, Mange, Natte, Pa(a)pe, Paauwe, Pleijte, Pleyte, Poppe, Puijpe, Puype, Pijcke, Roose, Rooze, Rotte, Scheele, Schijve, Sinke, Sonke, Tange, Trimpe, Va(a)ne, Vette, Vinke, Vrage, Vreeke, Wage, Wisse. Van deze komen Dogge, Scheele, Sinke, Sonke en Trimpe vooral op Zuidbeveland voor ¹⁾.

Wel vindt men verscheidene van de bovengenoemde namen ook in Zeeuws-Vlaanderen, maar in de meeste gevallen blijken deze van de eilanden afkomstig te zijn.

De tendenz om tweelettergrepige namen op -e te vormen blijkt uit het ontstaan van de familienaam

¹⁾ Niet al deze namen behoeven van mansnamen te zijn afgeleid. In Kempe kan een der beide betekenissen zitten, die dit woord in het oudere Nederlands bezat: 1. kampioen, vechter; 2. onecht kind. Vrage kan uit Verhage(n), d.i. van der Hage(n) zijn ontstaan, en Vreeke uit Vereeke(n), d.i. van der Eeke(n) (eikenboom). Duine en Dijke, die ik geen van beide als voor-naam ben tegengekomen, houd ik voor namen van de tweede groep (geografische namen). Scheele kan een scheldnaam zijn, wat ik overigens niet voor waarschijnlijk houd; vlg. blz. 51.

Breijde als afkorting van (van) Breijdorpe, en van Solle als afkorting van Solbol. Adriaen Jochumse Solbol, schipper van Zevenhuizen, werd in 1659 poorter van Zieriksee. Zijn zoon komt voor onder de naam Leenaert Adriaanse Solle van Schipluy. In het land van de e-namen moest de uitheemse familienaam zich aanpassen aan de meest gangbare wijze van naamgeving.

Behalve als verkorting van de genitief-vorm kunnen deze familienamen op -e ook als onverbogen vormen worden opgevat. Van familienamen, waarbij de mansnaam in de onverbogen vorm staat, kent men in Zeeland immers vele voorbeelden. Uit vroeger en later tijd tekende ik op: Arnoldus, Augustijn, Baas, Baaij, Bal, Barth, Bartholomaeus, Boidin, Boon, Boot, Bot, Bout, Boy, Braam, Cornelis, Dees, Dominicus, Erasmus, Faas, Frank, Geleyn, Giljam, Hartog, Heijn, Hiel, Hobius, Izeboud, Jeras, Kaan, Koliijn, Koppejan, Laban, Lambert, Lauret, Loef, Maas, Melis, Mulok, Oele, Oom, Pous, Raas, Remijn, Rosemond(t), Rottier, Storm, Sturm, Thomaes, Vosmeer (dat ook een plaatsnaam kan zijn), Walrave(n), Wessel, Wolfert.

Thans volgt de lijst van Zeeuwse en in Zeeland gebruikelijke voornamen, waaruit familienamen zijn ontstaan, die in Zeeland voorkomen of -kwamen. Voor het overgrote deel vindt men deze voornamen opgesomd in de door P. Leendertz Wz., J. J. Graaf en Johan Winkler samengestelde lijsten ¹⁾. Is dit niet

¹⁾ P. Leendertz Wz., Lijst van Nederlandsche voornamen (De Navorscher, XVIII (1868) en XXII (1872)); J. J. Graaf, Nederlandsche doopnamen naar oorsprong en gebruik (Bussum, 1915); Johan Winkler, Friesche naamlijst (Friesch woordenboek, door Waling Dijkstra en F. Buitenrust Hetteema, IV). (Leeuwarden, 1898).